

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

De Horis Canonicis Juxta Rubricas Breviarii Romani ritè recitandis - In qua
etiam ipsæ Rubricæ Notis brevibus illustratæ, & Martyrologij Romani
nomina suis Accentibus signata continentur, Ad Faciliorem Discentium
Vsvm Ac Praxin

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1676

Pars III. De Cæremoniis in Officio divino publicè cantato observandis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48333](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-48333)

Beata Viscera MARIAE Virginis, qua portaverunt eti
Parris Filium. Et beata ubera, qua laetaverunt Christi
Dominum. Pater noster. Ave MARIA. cui Orationi Leo
remissionem culparum in Officio recitando commissaru
indulxit.

P A R S III.

DE CÆREMONIIS IN
OFFICIO DIVINO PUBLICI
CANTATO OBSERVANDIS.

Hactenus, quæ ad privatam Horarum Canonicarum citationem pertinent, explicata sunt. Restat nunc, quoniam non pauci Sacerdotes ad Horas easdem publicè, in Choro recitandas obligantur, pro uniformitate servandæ etiam, quæ Cæmoniæ tunc observandæ sint, breviter hac quarta parte indicetur. Antequam autem hoc præstatur, nosse velim Lectorem, quod omnia, quæ hic dicentur ex Cæmoniali & praxi Romana fuerint desumpta, quæ cùm sit Matrix & Magistra Ecclesiarum, meritò illi potius quām aliis Ecclesiis se accommodant, qui ad peculiares Liturgias vel Ordinis consuetudines (quas non tolli à Cæmoniali Romano, neque à Rubricis Breviarij, teste Gavanto s. n. c. 2. n. 1. saepius declaravit Sacra Congregatio, modò non ita pugnant cum universa Ecclesia, ut peritiorum judicio nonnulli laudabiles videantur) non obligantur.

T I T U L U S I.

DE CÆREMONIIS IN MATVTINIS
OBSERVANDIS.

I. **E**tsi Matutinum, prout ordinariè in locis Chorum habentibus cantatur, nunquam in Pluviali cantari debet; eò quod Pluvialis usum Rubricæ Missalis tit. 19. non tantum in Vesperis & Laudibus concedant; quia tamen in aliquibus Ecclesiis Chorum ordinarium non habentibus moratur, ut aliquoties in anno Matutinum solemniter, perinde

ac Ve

ac Vesperæ, cantetur, ideo in tali casu tolerari potest hæc consuetudo, & Pluvialis usus adhiberi, & tam in vestitu, quam egressu Officiatoris, & accessu ad Altare, & locum sibi præparatum eadem observari, quæ in Vesperis solemnibus paulò post tit. 3. observanda dicentur.

II. Ubi ergo ad locum sibi destinatum venerit Officiator, stans capite detecto versus Altare dicit secretò, *Pater, Ave, Credo.* Quibus completis signans sibi pollice dextræ manus labia parvo signo Crucis, altiori voce cantat: *Domine labia mea.* deinde *DEVS in Adiutorium:* quod cum dicit, facit sibi signum Crucis à fronte ad pectus, & sic permanet stans, donec per Chorum cantatum sit Invitatorium cum Psalmo *Venite Exultemus:* & Hymnus. Dum cantatur in Psalmo: *Et procidamus ante DEVUM:* vel in loco suo, vel, si commodè id fieri non possit, in infimo gradu Altaris, si propinquum sit, flectit cum omnibus aliis (nisi consuetudo habeat, ut profundè tantum se inclinet) & ad verba: *Ploremus ad Dominum:* iterum surgit. Cum cantatur Versiculus: *Gloria Patri;* aut etiam in Hymno nominatur SS. Trinitas, profundè se inclinat, & ad *Sicut erat* iterum se erigit.

III. Intonatâ Antiphonâ primâ (vel à se, prout Cærimoniale Episcoporum l. 2. c. 6. præscribit: vel ab alio, prout alicubi mos habet) sedet, donec tres Psalmi primi Nocturni cum Antiphona ultima fuerint cantati; tum enim ubi Versiculus fuerit inchoatus, & ipse cum omnibus aliis surgit, intonat *Pater noster*, & reliquum secretò dicit. Interea vero is, qui lectionem primam dicturus est, cum Cæmoniario (aut ejus Substituto) ad legile accedit, & caput profundè versus Officiatorem inclinans canit, *Iube Domne, non Domine benedicere* (nisi sit Episcopus, qui Officiatoris munere fungitur, tunc enim ob dignitatem Cæmoniale l. 2. c. 5. *Iube Domine cantari præcipit*) cui Officiator adhuc stans benedit, dicique *Benedictione perpetua*, dictoque *Amen* à Choro, sedet. Lector vero interea Lectionem distinctè & devotè in tono consueto cantat, ac in fine ad *Tu autem Domine* (non Domne, quia ad DEUM hæc voces diriguntur) genuflet. Cui Chorus respondet: *DEO gratias:* & mox Responsorium subjungit.

IV. Finito Responsorio, dum, qui secundam Lectionem dicit,

dicit, iterum canit: *Iube Domne benedicere*: ipse quoque Officiator iterum surgit, & detexto capite Benedictionem impertitur; quod & similiter ad reliquas Lectiones observat. Circa finem verò tertij Nocturni pluviale (si priùs eodem non sit indutus) coloris tempori & officio convenientis accipit, & duobus Acolythis candelabra, alijs duobus verò librum portantibus, & coram ipso exhibentibus, ut in Vesperis, stans nonam Lectionem præmisso Versu *Iube Domne benedicere* (cui proximus Assistens benedit dicens: *Ad Societatem &c.*) cantat, & eâ finitâ præintonat Hymnum *DEVM laudamus*, genuflectens tamen ad Versum *Te ergo quæsumus*: quo finito, si separetur Matutinum à Laudibus canit *Dominus vobiscum*, Orationem diei, repetitòque *Dominus vobiscum*, postquam Cantores *Benedicamus Domino* cecinerunt, unâ cum Ministris à Choro discedit.

TITULUS II.

DE CÆREMONIIS IN LAUDIBVS ET MINORIBVS HORIS OBSERVANDIS.

I. **E** T si Laudes in Choro sine legitima causa à Matutinâ separari non debeant; si tamen ex tali causa separareas necesse sit, in ijsdem cantandis eadem prorsus Cæmoniæ observandæ erunt, quæ in Vesperis sequenti titulo explicabuntur, cùm quoad recitationem *Psalmorum*, Capitulorum, Hymnorum, Antiphonarum, incensationem plenam Vesperis convenient.

II. In reliquis minoribus Horis nulla ordinariè solemnitas adhibetur; sed id solum ad Officiatorem pertinet, ut *Patrem & Ave* (aut etiam *Credo* in Prima) secretò dicat, post *DEVS in Adiutorium*, & post *Psalmos & Antiphonam* etiam *Capitulum*, ac tandem post *Verseculum* *Responsorio* brevi subiunctum *Dominus vobiscum*, Orationem, ac repetito *Dominus vobiscum*, *Benedicamus Domino* cum *Fidelium anima*, aut interjectis in Prima Versibus canat; uti & *Verseculum* cum Oratione ad Antiphonam B. Virginis, quâ omnis Hora terminata clauditur, pertinent.

TIT

TITULUS III.

DE CÆREMONIIS IN VESPERIS SOLEMNIBVS OBSERVANDIS.

Quoniam hæ frequenter, ubi nullæ aliæ Horæ solemniter cantari consueverunt, in Ecclesiis decantantur; ideo paulò exactius quoque de earum Cæmoniis est agendum; maximè quia ea, quæ de illis modò dicentur, in Laudibus quoque & aliis Horis solemniter cantari alicubi soliti, cum proportione observanda sunt. Quia verò diversi Ministri in ejusmodi Vesperis decantandis occurunt, ideo per diversos quoque paragraphos eorum officia sunt indicanda.

§. I.

De Cæmoniis ab Officiatore observandis.

I. Quando Campana maxima pulsatur, Officiator induit Amictum, Albam, Cingulum, Stolam in modum Crucis ante pectus, & Pluviale, ubi consuetudo id habet, quam Gavantus f. 10. c. 3. num. 8. tolerari posse ait; alioqui enim juxta Cæmoniale Romanum Episcoporum l. 2. c. 2. supra solani Cottam sine Stola induendum esset. Dum verò inchoatur omnium Campanarum pulsus, descendit ex gradu cum Assistantibus, facit Cruci profundam reverentiam, & vertens fese, dum alij ipsi faciunt reverentiam, ipse pro eorum dignitate respondet, & mox sonantibus adhuc omnibus Campanis & Organo, procedit, recto capite, manibus junctis, dextro pollice super sinistrum posito, medius inter duos Assistantes.

II. Cum pervenerit ad Altare, sonantibus adhuc Campanis, & Organo, detecto capite genuflectit, & flexis genibus parumper orat, (etiam tempore Paschali, uti expressè habet Cæmoniale Romanum) ac mox surgens facta genuflexione ad sedem se confert, ubi sedet parumper, recto capite, donec Organum & Campanæ fileant, & tum demum dardo signo à Cæmoniario surgit, dat Cæmoniario birretum, & junctis atque ad aram conversis manibus, pollice dextro super sinistrum posito recitat totum *Pater & Ave* secretò, ac postea se signo Crucis signans, tangendo frontem

canit *DEVS*, signando pectus. in *Adiutorium*, ducendo manum ad sinistrum humerum. *meum*, ad dextrum. *intendit* sic junctis iterum manibus perseverat. Dum canitur *Gloria Patri*, caput & humeros versus Altare inclinat, donec inchoatur: *sicut erat*, vel certè semel cantatum sit *Spiritu sancto* tunc enim se erigit, & ubi semel in primo Psalmo cantatum fuerit sede à dextris, sedet, & accepto birreto à Cæremoniario, caput tegit.

III. Quando in fine Psalmorum canitur *Gloria Patri*, caput & humeros versus Altare inclinat usque ad *Sicut erat*. Idem aliqui faciunt ad versus: *Sit nomen Domini: Sanctum & terribile nomen Domini. Non nobis, Domine, non nobis, sed Nomini tuo da gloriam.* Sed quia neque Cæremoniæ Episcoporum, nec Rubricistæ mentionem faciunt, poterit quis se Consuetudini locorum accommodare.

IV. Finitis omnibus Psalmis, & Organi sono surgi, detractum è capite birretum Cæremoniario ad dextram suam retrò adstanti porrigit, junctisque manibus Capitulum canit ex libro. Quòd si Hymnus sit *Veni Creator*, aut *Ave maris Stella* debet mox ab initio intonationis genibus supra proximum gradum Altaris flexis manere, donec prima Stropha absolvatur; tunc enim facta reverentia ad sedem reddit. Si verò Hymnus incipiat: *IESV nostra Redemptio. Lucifer Creator. O Lux beata Trinitas. DEVStuorum militum. Christe Redemptor.* elevat manus, & caput versus Altare inclinat.

V. Hymno absoluto, & cantato per Cantoriam Versculo, accipit birretum, & recto capite sedet, dum cantatur *Antiphona*. Post inchoatum *Magnificat* à Cantoria (aut si consuetudo sit, ab ipsomet intonato) dat birretum Cæremoniario, signat se signo Crucis à fronte ad pectus, & junctis manibus ad Altare vadit per longiorem viam, ascendit ad Altare, illudque osculatur, & stans in cornu Epistolæ more solito imponit thus in thuribulum, incensat Crucem, Reliquias, & Altare. Post incensationem reddit thuribulum primo ex Assistentibus in cornu Epistolæ, & procedens in medium, facta Cruci inclinatione descendit in planum ante medium Altaris, & faciens genuflexionem, ordine, quo venit, reddit ad suum locum, ibique stans invitat ad honorem incensationis illum, cui post ipsum facienda est incensatio, inclina-

clinatione capitis, & ubi incensatus fuit, incensanti capitis inclinatione responderet. Si Episcopus adsit, non ad suam sedem, sed ad Altare in cornu Epistolæ stans duplici ductu incensatur.

V. Finito *Magnificat*, dum canitur Antiphona vel Organum pulsatur, potest sedere tecto capite, donec Antiphona aut Organi sonus finiatur, tum surgit, dat birretum Cæremonario, jungit manus, canit *Dominus vobiscum*, & Orationem more solito, & solemni cantu. Cantato *Benedicamus* manibus junctis, & elevatis, submissiore voce canit. *Fidelium anima*, & interjecta Oratione Dominica. *Dominus de nobis*, eodem sono & modo, & postquam Chorus respondit, progreditur ad medium gradus infimi, ibique pro ratione temporis, manibus junctis, stans aut genuflectens manet, donec Antiphona B. Virginis absolvatur; quā finitā, si flectit, canit adhuc flectens Versiculum, deinde surgit, & stans cantat *Oremus*, ac Orationem in suo proprio tono, & tum iterum flectens (si prius ad Antiphonam flectebat) in fine addit *Divinum auxilium*, & statim surgens facit genuflexionem, & accepto birreto tegit caput, ad Sacristiam revertitur, ita tamen, ut hanc primus ipse ingrediatur, Crucique reverentiam faciat.

VI. In Vesperis minus Solemnibus induitur superpelliceo & pluviali; non sedet, quando venit ad suum locum; reliqua verò omnia, uti in Solemnibus Vesperis peragit.

§. II.

De Officio Assistentium.

I. Quando Campana maxima pulsatur, induunt Cottas, & Pluvialia sine Stola, nisi alicubi consuetudo sit, ut super Cottas etiam amictum induant ad collaria tegenda.

II. Dato signo ad egressum descendunt de gradu cum Officiatore, faciunt Cruci primū, deinde Officiatori reverentiam, & cooperto capite anteriores pluvialis fimbrias, dexter sinistrā, sinister dextrā elevantes, alterā pectori admotā eundem comitantur.

III. Ubi ad Altare pervenerint, genuflectunt, parumper orant genibus flexis, & surgentes, iterumque genuflectentes, Officiatore abeunte ad sedem (cui transiunt caput inclinant)

Pars III. Cæmoniæ

§ 8. 18 ipsi quoque ad sedilia sua se conferunt, & stantes cum Officiatore *Pater* & *Ave* recitant, & Cruce se signant.

IV. Sub Psalmis sedent, caputque tegunt, illud tamen aperientes cum humeris inclinant profundè versus Altarum quoties à Cæmoniario signum datur.

V. Finitis Psalmis, dato signo surgunt, faciunt reverentiam, & ad Officiatorem accedentes ad lævam illius conseruant, capitis profundâ inclinatione prius facta; tum unus Assistentibus librum explicat, & postquam Capitulum cantatum fuerit, factâ hymni intonatione, profundè se inclinant, & ad sua sedilia recedunt nisi forte ad Hymnum *Creator Spiritus*, aut *Ave maris Stella*, cum Officiatore primum gradum flectendum sit, tum enim unus à dextris, alter à sinistris cum ipso genua flectunt.

VI. Finito hymno sedent testo capite, & inchoato *Magnificat* surgunt, birreta in sedilibus ponunt, signo Crucis signant, transeunti Officiatori se inclinant, & ad infimum gradum cum eo accedentes genuflectunt, ascendunt ad Altare, & is, qui à dextris est, naviculam pro thure imponendo, cochlear cum hujus & manus osculo porrigit, iterumque cipit, sub incensatione ambo simbriam pluvialis attollens eundem incensantem comitantur, & quoties ille caput Crucis inclinat, vel genuflectit, toties illi quoque genuflexione faciunt. Finita vero incensatione primus eorum in conuicione Epistolæ thuribulum ab eo accipit, & mox Thuriferario porrigit. Tum cum Officiatore ad medium Altaris accedentes caput Crucis inclinant, & mox ad planum descendentes ibidem genuflexionem faciunt, & secundus quidem ad suum locum recedit, primus vero à Thuriferario thuribulum cipiens, triplici, aut si Episcopus adsit, dupli tantum dicitur Officiatorem incensat, facta ante & post profundâ inclinatione. Quod si aliqui in Choro incensandi sunt: coniunctionem ipse etiam dupli ductu (nisi dignitas requirat) & capitis inclinatione ante & post præmissa pergit, quâ finita redit ad medium Altaris in plano, & facta genuflexione, redditoque Thuriferario thuribulo ad suum cum se confert, ubi capitis inclinatione suum socium ad incensationem invitans dupli ductu à Thuriferario incen-

Solemnum Vesperarum.

59

stantes cu-
ant.
llud tam-
sus, Altar-
nt rever-
llius con-
um unus-
tulum ca-
dè se inc-
mnum Pa-
ficiatore
à dextris,
choato Ma-
no Crucis
ad infim-
int ad Al-
ponendo
rúmque
attolent
caput Cr-
usflexion-
m in con-
ferario po-
s acceden-
dentes il-
em ad sun-
ribulum a-
tantum a-
fundâ in-
unt: con-
dignitas t-
emissa per-
, & facta-
ad suum
ocium ad-
ario incen-

tur, modicâ capitis inclinatione eidem respondens. Quod
ipsum etiam facit secundus Assistens, dum incensatur.

VII. Finito *Magnificat*, si Officiator sedeat, ipsi quoque
sedebunt; postea finitâ *Antiphonâ*, aut sono Organi accedunt
post alios Ministros ad Officiatorem, cîque assistunt sicut ad
Capitulum, ac primus Orationem ostendit.

VIII. Si *Benedicamus* ab ipsis canendum sit, dictâ ultî-
mâ oratione ad medium Altaris accedunt, & ibi stantes *Be-
nedicamus* canunt, móxque ad sedilia redeunt. Si autem à
Choro cantetur, manent apud Officiatorem, donec dicto *Do-
minus vobiscum* ipse quoque ad Altare accedat; tunc enim
ante ipsum euntes, reverentiâque transeunti facientes, fa-
ctâ Altari reverentiâ stant, aut flectunt à dextris & sinistris
Officiatoris, quo tamen ad Orationem surgente ipsis non sur-
gunt, sed exspectant, donec *Divinum auxilium* dixerit; tum
enim surgunt, faciunt reverentiam, primus Officiatori bir-
retum porrigit; & ipsis quoque sua birreta capiunt, tegûnt-
que, & tandem eodem modo & ordine, quo venerunt, ad
Sacristiam redeunt; ita tamen, ut ad Sacristiam venientes
prius Officiatorem, cui transeunti caput inclinabunt, transi-
re finant; tum ipsis sequantur, & in Sacristia Crucis & Officia-
tori reverentiam debitam faciant, vestésque sacras exuant.

§. III.

De Cæremoniarij Officio.

I. **H**ora competente linteatus videt in Sacristia, an
Homnia sint parata pro Officiatore & Assistantibus.
Quærit insuper in Manuali, seu Libro Capitulum & Oratio-
nes, notâque singula signaculis.

II. Dum vestiti omnes in Sacristia consistunt, ipse post
Officiatorem stat, & ubi hic descendit, cum ipso profundam
Cruci & ipse reverentiam facit, ac ultimus post Officiatorem
aperto capite, manibâsque junctis egreditur.

III. Ubi ad Altare ventum est, à tergo Officiatoris con-
sistens genuflectit, & eundem sequitur, atque ad ejus dextram
se sistens, ubi Organum siluerit, consueta capitis inclinatio-
ne dat signum incipiendi. Tum ab Officiatore birretum ac-
cipiens, & super scamnum proximum collocans, vel dextrâ
tenens, sinistrâ dextram pluvialis partem elevat. Recitans
dein.

deinde cum Officiatore *Pater & Ave* signo Crucis se signo tiphe
Dum canitur *Gloria*, monet capit is inclinatione ad profumum
dam inclinationem faciendam (quod idem etiam facit: I
singulos Psalms, & quando cantatur *Sanctum & terribile* mar
Sit nomen Domini &c. Tandem ubi semel cantatum est sed In e
à dextris, birretum Officiatori porrigit, & facta eidem Pre
verentiâ ad sedem suam se confert.

IV. Sub finem ultimi Psalmi surgit, & per hoc Cottanum
monet ad candelas accendendas. Dum canitur *sicut erat* prodi
t in medium, non tamen longè à suo loco, & dat su
gendi signum: tum accedit ad medium plani Altaris, & facit
reverentiâ ad Officiatoris dextram se fistit, profundâ capite
inclinazione priùs illi reverentiam exhibens. Finito Orga
sono accipit birretum ab Officiatore, illudque finito Hymn
iterum porrigit.

V. Ad initium Cantici *Magnificat* surgit, accipit birretum
ab Officiatore, signat se Crucis signo, & sequitur Officiatorem ad medium Altaris euntem, ibique à tergo illius
fistit, & manet, donec redeat. Dum incensatur, respondet in
eensanti modicâ capit is inflexione. Finito Cantico reddit
birretum Officiatori, si vult sedere, iterumque eo surges
accipit, & post cantatum *Dominus det nobis*, comitatur illius
ad planum Altaris, ac post finem Vesperarum birretum
Illi Diacono porrigit, & ordine, quo egressus est, ad Sac
ristiam redit; ita tamen, ut, ubi ad Sacristiam venit, priùs Ali
stantes eam introire finat, & in ingressu Crucis & Officiato
reverentiam faciat.

§. IV.

De aliorum Ministrorum Officiis.

I. **S**ubstitutus ante initium Vesperarum librum desertus
Chorum, & collocat supra Cancellos, deinde circum
spicit, an omnia sedilia suo loco & ordine sint disposita, ca
delabra accensa, & justo numero ac ordine posita. In exitu
per Sacristiam ipse Ceroferarios solus sequitur. Seden
dextris primi Assistantis. Dato post Psalms signo ad sequen
tium porrigit librum Acolytho vicino ex Majoribus.
Dum Capitulo absoluto cantatur *DE O gratias*, comitatur
Thuriferarium in Sacristiam, & reducit, dum cantatur *At*
tipho.

s se signo tiphona ad *Magnificat*. Pari modo peracta thurificatione ad profusum dicit, & reducit.

II. *Thuriferarius* ante initium Vesperarum videt, ut ad manum sit thuribulum, navicula, thus, prunæ, & forceps. In egressu primus est, & sine navicula & thuribulo incedit. In Presbyterio sedet à sinistris secundi Assistentis. Finito Capitulo accedit ad Sacristiam, & paulò ante *Magnificat* cum thuribulo & navicula redit, offert more solito Officiatori thuribulum pro thure imponendo, & dat postea clausum primo Assistenti. Peracta incensatione Altaris accipit à primo Assistente in cornu Epistolæ thuribulum, illudque eidem reddit, ubi Officiator ad suam sedem redierit, similiusque simbriam dextram pluvialis incensantis elevat. Mox recipit thuribulum, & nisi juxta consuetudinem primus ex Assistantibus id faciat, præmissis debitis reverentijs eos, qui in Choro sunt, incensat, dupli ductu (nisi dignitas triplicem requirat) inclinatione capitis antè & post præmissa. Post hos primū Assistentes pariter dupli ductu, uno verò Cæreniarum incensat; reliquos autem Ministros à dextris simul omnes salutat modicâ reverentiâ, capite parùm inclinato, & quasi in gyrum ducto, & thurificat singulos simplici ductu, sed sine mora, & per modum unius, eadēque ratione mox etiam eos, qui à sinistris sunt, thurificat. Denique populum modicâ inclinatione antè & post facta, priore quidem à sinistra ad dextram, posteriore à dextra ad sinistram caput movendo, triplici ductu abrupto, hoc est, in medio, à dextris, seu ex parte Evangelij, & à sinistris, seu ex parte Epistolæ stans ferè in medio Presbyterij, vel si proster SS. Sacramentum, extra Cancellos in latere Evangelij. Quod si *Magnificat* ad finem vergat, incensatione nondum finitâ ad *Gloria* hæc abrumpenda erit, stabitque ipse conversus ad aram cum profunda capitum inclinatione absolvet autem sub *sicut erat*. Si nec ad *Dominus vobis cum* absolvisset incensatione, omnino cessat. Peracta verò incensatione, thuribulum in Sacristiam refert, & mox regressus in suo loco post genuflexionem consistit. In ingressu iterum primus alios antecedit.

III. *Ceroferarij* curant, ut ante initium candelabra candelis accensis instructa habeant. In egressu sequuntur thuriferarium candelabra portantes. Ubi ad Altare ventum est, ad cornua

cornua gradus infimi accedunt, & conversis ad se invitè post vultibus exspectant, donec Officiator sit ingressus, eique se cœput inclinant; deinde cum eodem & aliis Ministris facient Officiam rectam genuflectunt, & dum alij orant, ipsi sua candelabra in extremis infimi gradus cornibus deponunt, & Subdelas extingunt, statimque redeunt ad antiquum locum, in se factâ cum alijs genuflexione præcedunt Officiatorem: prius suam sedem, & factâ illi reverentiâ ad sua loca pergunt. H. sint nito ultimo Psalmo, quando Cæmoniarius signum dedit v. surgunt, & profundam capitum inclinationem in transitu Officiatori facientes ad sua candelabra accedunt, ubi in meo & a convenientes & candelabra sua ferentes ad Officiatorem accedunt, & ante Ministros de libro servientes, conversis ad lab invicem vultibus consistunt. Dum Chorus finito Capitu ibi respondet *DEO gratias*, ipsi factâ profundâ capitum inclinatione recedunt ad medium, genuflectunt, & candelabra. Altis locis ponunt, non tamen ante inceptum Hymnum, nec gradus cornua consistunt, sed ad suum locum consuetu- per eunt; stant, ut ceteri, manentque, donec Hymnus absolvitur. Si Hymnus sit *Veni Creator Spiritus*, vel *Ave maria*, recedunt parumper, & soli stant cum candelabris, quæ fini primâ Strophâ suo loco reponunt, atque ad sua loca redeunt. Ad initium Cantici *Magnificat* recipiunt candelabra, & Officiatorem stantes utrinque ad cornua gradus infimi exspectant. Dum incensantur Ministri, statim ab intio vertunt versus Thurificantem, & sic manent, donec omnes Ministri incensati sint. Finito Cantico factâ in medio genuflexionem accedunt ad Officiatorem, sicut ad Capitulum, & Orationem finitâ vertunt se ad Altare, donec *Dominus vobiscum* cantentur, & in medio antea infimum gradus convenientes, inde factâ genuflexione se ad cornua gradus conferunt, ibique candelabra deponunt, non tamen consistunt, sed ad suum locum ordinarium pergunt. Dicto *Dominus det nobis*, præcedunt Officiatorem ad medium, & ibi statim cœtentibus quantumvis alijs ad Antiphonam. In fine redunt ad Sacristiam, ante illam subsistunt. & post Assistentes ac Cæmoniarium ingrediuntur.

IV. *Acolythi* seu *coitarii* egrediuntur post Substitutum post quem etiam ex parte Epistolæ, uti & ex parte Evangelio

se invicem post Thuriferarium sedent. Dum Officiator ad sedem suam
 se confert, duo Majores in vicem legilis cum libro stant ante
 Officiatorem vultibus ad se mutuo conversis. Dicto situs
 erat, ad sua loca redeunt, factis, ubi oportet, reverentijs.
 Sub finem ultimi Psalmi, medijs duo Cottati surgunt, birretis
 in scannis deponunt, factaque in medio genuflexione, acci-
 piunt virgas, quisque ex sua parte, in quarum summitatibus
 ergunt. Sunt parvae candelae, & cum ipsisdem utraque manu gestatis, ita
 quum deinde virgarum summa versus Altaris medium utrinque sit
 transitu Officiator inclinata, accedunt extra cornua graduum ad Altare,
 ibi in medijs & accensis ibi parvis candelis modicâ corporis inversione
 accedunt candelas Ceroferariorum, & in magnis cande-
 labris, postea virgas ad suum locum deferunt, easque parvis
 to Capitulo ibi candelis extinctis suspendunt, & ad suas sedes redeunt at-
 tis inclinando, ut pari passu incedant, simul virgas ad extrema
 Altaris candelas admoveant, simul extinguant, & accendant,
 num, nec tergum Altari vel Officiatori non obvertant, & ad sua loca
 consueverant antea, quam reliqui surgunt. Finitis Psalmis, dato
 signo ad surgendum, Acolythus major accipiens a Substituto
 librum, portat eum supra pectus, accedit cum Socio post Ce-
 roferarios ad Officiatorem, ibique ita stantes, ut tergum Al-
 tari non vertant, capitibus profundam inclinationem faciunt,
 & dum ille Capitulum canit, librum tenent, absolutoque Ca-
 pitulo, facta ad Hymni intonationem reverentia recedunt
 iterum, & librum supra Cancellos ponunt. Ubi ante inchoatum
Magnificat Thuriferarius cum thuribulo advenerit, duo
 minimi Acolythi utrinque ad cornua Altaris accedunt, si-
 mulque cum Thuriferario genuflexionem facientes asce-
 dent ad Altare, & in extremitatibus velum conduplicando,
 Altaris tabulam discooperiunt dimidiatam, decorè tamen,
 & simul, factaque iterum ad cornua genuflexione ad sua loca
 redeunt. Peracta vero omnium, etiam, qui in Choro sunt,
 incensatione, iterum accedunt cum solitis genuflexionibus,
 atque Altare cooperiunt. Finito *Magnificat* duo Acolythi
 medijs Candelas in Candelabris majoribus extinguunt. Ma-
 jores vero librum ferentes ad Officiatorem, sicut ad Capitu-
 lum, accedunt, nec ante dictum secundò *Dominus vobistum*
 discedunt, librumque supra cancellos ponunt. Vergente ad
 finem *Antiphona B. Virginis*, ijdem accedunt ad Officiatorem

ex utroq.

ex utroque cornu, & supra primum gradum flectentes, in versis sibi invicem faciebus, librum tenent, donec oratione absolverit.

V. His omnibus Ministris, in Vesperis communes sequentes Cæmonia. Ante egressum faciunt omnes Cæmonia primum, postea Officiatori profundam reverentiam. Egitur diuntur detecto capite, dimissis oculis, manibus tenentes, te pectus pileos quadratos, gravi incessu, sesqui passum stantes tam à præcedentibus, quam sociis, Officiatori, qui tis apud ipsos transit, caput inclinant. Sub Psalmis vel Canticis, quoties à Cæmoniario monentur, caput detegunt profundè, illud cum humeris versus Altare inclinant, usque dum iterum signum elevandi à Cæmoniario detur. Si vero Officiator cum Assistantibus sub Hymno vel Antiphona, in accessu ad Altare & recessu genua flectat, eidem se & accommodant. Quando sub Cantico incensantur à Thurifero vel Cæmoniario, capit is inclinatione Thurifero respondent, & mox simili inclinatione proximum incensandum invitant. In ingressu ad Sacristiam eundem ordinem in egressu observant; si tamen ad januam Sacristiæ venient, ibidem consistunt, & duas lineas rectas facientes Officiatorum Assistantibus & Cæmoniario honorem primæ ingressum relinquunt, & tum primum Ceroferarij, ac reliqui ingentes, ac in linea recta stantes, Crucis profundam faciunt reverentiam, postea Officiatori, juvant Assistantes in paramentis exuendis, sique ipsi etiam tandem suas Cottas ponunt.

VI. Quando quatuor duntaxat adhibentur Acolyti, tum medijs duo præter suum Officium etiam Majorum Officium assumunt, & librum ad Officiatorem deferunt, tenebentes. Si verò duo duntaxat adhiberentur, hi omnium Officium suscipere debent. Idem circa Assistantes observandum est, scilicet, si hi non adhibeantur, Cæmoniarius & Substitutus eorum Officium suppleant, maximè in incensatione

ad *Magnificat* fieri solita.

**

TIT

T I T U L U S IV.

E CÆREMONIIS IN COMPLETORIO
O B S E R V A N D I S.

AD Completorium nunquam Officiator Pluviali uti debet (quia hoc in solis Laudibus & Vesperis usurpandum est, ut suprà ex Rubricis Missalis dictum est) si tamen alicubi usus illius per consuetudinem introductus est, poterit retineri, maximè, si immediate post Vespertas, in quibus Pluviale adhibitum fuit, cantetur.

I I. Ad Officiatorem, si Completorium separatim à Vespérus cum aliqua solemnitate canatur, spectat, ut post accessum ad Altare, debitamque reverentiam factam, ad sedem ordinariam se conferat, ibique, ubi Cæremoniarius, vel alius ex Ministris: *Iube Domne benedicere: cantaverit, ipse per verba: Noctem quietam &c.* Benedictionem impetratur; mox Versum *Adiutorium canat, & ubi Pater noster secreto dixerit, Confessionem mediâ voce recitet, & ubi Chorus quoque eandem Confessionem recitaverit, eodem tono Absolutionem dicat, & tum altiori & usitata voce Converte nos, ac DEVS in Adiutorium canat, uti & finito Hymno Capitulum, & post cantatum Canticum Simeonis, & sequentem Antiphonam, Orationem *Visita* cum antecedentibus & subsequentibus Versibus.*

I I I. Antiphona de B. Virginie semper cantatur, etiam si aliud quid, v. g. Litaniæ sequantur; quia, cum per Completorium terminetur totum Officium, meritò etiam convenientem clausulam habere debet, qualis est Antiphona B. Virginis. *Gavant. f. 5. c. 22. n. 15.*

IV. Si Ritu Solemniori cantetur, potest adhiberi Organum ad Psalmos, Hymnum, & Canticum, & Antiphonam B. Virginis; Incensatio tamen Altaris ad Canticum nullatenus fieri debet, uti Cæremoniale Episcoporum l. 2. c. 4. monet. *Corsettus c. 18. n. 2.* etiam minorem numerum luminum adhibendum putat in Completorio, quam in Vespérus; sed hoc intelligendum videtur, si non solemniter, nec immediatè post Vespertas cantatur; nec enim conveniens videtur, ut lumen, quæ pro Vespérus accensa sunt, ad principium Completorij

plerorij extinguantur, nisi forte alicubi consuetudo id faciendi invaluerit, tunc enim retineri poterit.

TITULUS V.

**COMPENDIUM RITUUM IN TOTI
OFFICIO OBSERVANDARVM
COMPLECTENS.**

Cum in prima Instructione de SS. Missæ Sacrificio ritè offerendo post explicatas singulas Missæ partes breve Compendium, quo omnes Cæmonia in Missa observandæ in certas Classes dividebantur, subiunctum fuerit ad memoriam Tironum juvandam; placet etiam in hac Instructione idem subsidium offerre, & singulos Ritus, qui in Officij divini persolutione, tum ex præscripto Rubricarum, tum ex Cæmonialis Episcoporum directione observandæ sunt, brevi Compendio complecti; in quo tamen de publica Officij divini recitatione potissimum sermo erit; nam in privata recitatione, etsi valde deceat, ut, quantum fieri potest, pariter ejusmodi Ritus observentur, nemo tamen ad illas ullâ lege adstringitur. Ad sex autem ferè classes, omnes hi Ritus, seu Cæmonia revocari possunt, videlicet ad Corporis inclinationem, Stationem, Sessionem, Manuum Cæmonias, Osculum Altaris, & Incensationem Altaris, de quibus nunc singulis breviter agendum.

§. I.

De Corporis Inclinationibus.

Quatuor ferè diversæ Corporis inclinationes in Vesperis præscribuntur, nempe utriusque genu inflexio, unius tantum genuflexio; profunda Corporis inclinatio, solius Capitis inclinatio.

Genuflexio utroque genu facienda est.

I. In accessu ad Altare, si SS. Sacramentum publicè expositum prostet.

II. Ad Verba: *Adoremus, & procidamus*: in Psalmo *Venite* post Invitatorium, juxta Cærem. Episc. l. 2. c. 6.

III. Ad *Te ergo quæsumus* in Hymno Ambrosiano. Ibid.

IV. Ad

IV. Ad Preces Feriales in Laudibus & reliquis Horis; item in Officio Defunctorum, si Preces ibi præscriptæ dicuntur. Rubr. Breviar.

V. Ad primam Stropham Hymnorum *Veni Creator, & Ave maris Stella.* Cærem. Ep. l. 2. c. 1.

VI. Ad Tantum ergo Sacramentum: si SS. Sacramentum super Altari expositum est. Ibid. l. 1. c. 28.

VII. Ad Antiphonas B. Virginis, quando dicuntur extra Vespertas primas aut secundas, aut alias Horas Dominicae, & extra tempus Paschale. juxta Rubric. Brev. tit. 36. n. 3.

VIII. Ad *Pater noster, Ave, Credo*, in fine Completorij.

IX. In Psalmis Gradualibus, & Pœnitentialibus ad Preces. Gav. f. 10. c. 1. n. 7.

X. Ad Litanias & Orationes earundem; excepto Hebdomadario seu Officiatore, qui stans Orationes dicere debet, Ibid.

Genuflexio uno genu facienda est.

I. In accessu & recessu sub Altari, ubi Sacramentum clausum est.

II. Ad incensationem Altaris SS. Sacramentum clausum continentis, quando accedit, vel recedit; & ante, quam Incensationem incipiat.

III. Quando ad simile Altare pro Oratione ad Antiphonam B. Virginis canendam accedit.

Profunda Corporis inclinatio facienda est.

I. Quando in Sacristia à loco Paramentorum recedit, iterumque accedit.

II. Quando ad Altare, ubi non est Sanctissimum Sacramentum clausum, fit accessus vel recessus.

III. Quando Incensatio peragitur, ante incensationem Reliquarum; &, si non adest SS. Sacramentum, etiam ad initium incensationis, & quandocunque ad Altare accedit, vel ab eo recedit.

IV. Quando Ministri coram Officiatore transeunt, vel ille coram ipsis. Cærem. Episc. l. 2. c. 3.

V. Quando in Matutino vel Completorio Benedictio petitur per lube *Domine benedicere.*

VI. Ad Confiteor in Prima & Completorio.

Capitis inclinatio facienda est.

I. Ad *Gloria Patri* per omnes Horas, ubi caput profundinclinandum esse monet Cæmoniale Episcoporum. l. 2. c. 1.

II. Ad SS. Nomina JESU, & MARIAE, & Sanctorum de quibus sit Officium, vel *specialis* commemoratione.

III. Ad Stropham ultimam Hymnorum, in quibus se erofanctæ Trinitatis sit mentio.

§. II.

De Statione.

I. **H**æc præscribitur ad Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & Symbolum Apostolorum extra preces Ferales, aut Officij Defunctorum, aut figura Officij.

II. Ad Horarum initia, & Hymnos.

III. Ad Hymnum Ambrosianum.

IV. Ad Versiculos Nocturnorum, & post Hymnos.

V. Ad textum Evangelij ante Homiliam.

VI. Ad Capitula omnium Horarum.

VII. Ad Lectiones breves Primæ & Completorij.

VIII. Ad Cantica *Benedictus*, *Magnificat*, & *Nunc dimittis*.

IX. Ad Antiphonas B. Virginis in Dominicali Officio, tempore Paschali cantari solitas.

X. Ad Lectiones in Officio parvo B. Virginis in Adventu; haec enim, cum sint de Evangelio, laudabilius ad eas fit ait Gavantus s. 10. c. 1. n. 3.

XI. Ad Psalms etiam stant aliqui, uti Clerici Regulares, & Barnabitæ, teste Gavanto s. 1. c. 8. n. 18. ubi additum idem à Baronio ex S. Petro Damiani An. 1062. probari; sed consuetudo sedendi ferè hodie prævaluit.

§. III.

De Sessione.

I. **H**æc peragitur ad Psalms omnium Horarum, saltem ex consuetudine; immo & convenienter Cæmoniale Episcoporum. l. 2. c. 5.

II. Ad Lectiones Matutini juxta idem Cæmoniale. l. 2. c. 5.

III. Ad Antiphonas ante & post Cantica *Benedictus*, *Magnificat*, *Nunc dimittis*. Ibid. c. 3.

§. IV.

De Manuum Cæremoniis.

HArum diversi Ritus & motus in Officio divino cantando adhibentur; nam interdum ad caput cooperiendum, vel detegendum applicantur: interdum ad pectus percutiendum usurpantur, aut ad Crucis formationem: interdum conjunctæ & erectæ tenentur.

Manu Caput cooperit.

- I. Ante discessum à loco Paramentorum, & post factam aut figuram discessu reverentiam Crucis.
- II. Ad Psalmos, Lectiones, & Responsoria, nisi ad sit SS. Sacramentum expositum; tunc enim aperto esse capite decet ob reverentiam SS. Sacramento debitam.
- III. Ad Antiphonas ante Cantica *Benedictus*, *Magnificat*, & *Nunc dimittis*, uti & post illas.
- IV. In recessu ab Altari.

Manu Caput detegitur.

- I. In discessu à loco Paramentorum, pro facienda Crucis reverentia.
- II. In accessu ad Altare.
- III. Quandocunque à Sessione præcedente surgitur.
- IV. In accessu ad locum Paramentorum pro facienda Crucis reverentia.
- V. Ad *Gloria Patri* per omnes Psalmos & Lectiones.
- VI. Ad nomen Papæ viventis.
- VII. Ad Verba: *Sit Nomen Domini: Sanctum & terribile:* quibus Gavantus f. 10. c. 2. n. 9. & post illum Corsettus tr. 1. c. 21. n. 2. etiam addunt Versus: *Benedictus Dominus die quotidie: Benedictum nomen Maiestatis: Benedicat nos DEVS, DEVS noster:* Sed hæc posterior detectio à paucis observatur.

Manu Crux minor formatur.

- ¶ Ad initium Matutini, dum dicitur: *Domine labia mea:*

mea: tunc enim Labia Cruce minore signantur: juxta
bricas tit. 13. n. 1.

II. Ad *Converte nos* aliqui, teste Gavanto s. 10. c. 1. n.
Crucem minorem in pectore formant; sed cum nec Rub
æ, nec Cæmoniale hujus Cæmoniæ meminerint, usque
Etius omitti videtur.

Manu Crux major formatur.

I. Ad *DEVS in Adiutorium* in initio omnium Horarum
formatur Crux major, manu extensa signando se à fronte
pectus, & ab humero sinistro ad dextrum, pro unoquoque
verbo, tangendo frontem, pectus, & humerum utrumque
præscribit Cæmoniale Episcoporum. l. 2. c. 1.

II. Ad *Versum Adiutorium nostrum* ante Confessionem
in Prima & Completorio; non autem quando idem Versus
Prima post Lectionem brevem dicitur, quia mox ad sequen
tia verba formanda est.

III. An *Indulgentiam* post eandem Confessionem.

IV. Ad *Dominus nos benedicat* in fine Primæ.

V. Ad *Magnificat*, quando discedit à Sede ad incensati
nem Altaris, juxta Cæmoniale Episcoporum. l. 2. c. 1.
Unde ob paritatem rationis idem etiam faciendum ad Ca
ntica *Benedictus*, & *Nunc dimittis* putat Gavantus s. 10. c.
n. 10. quia & hæc sunt Cantica ex Evangelio desumpta;
quia de *Cantico Nunc dimittis*, nullam similem Cæmoniæ
præscribit Cæmoniale, & pro *Cantico Magnificat* ob
cessum à Sede ad Altare eandem præscriptissime videtur, id
ad solum *Canticum Benedictus* etiam ea Crux ob similitu
nem causæ facienda videtur, uti idem Cærem. l. 2. c. 7.
nuit, dum in *Laudibus omnia*, ut in *Vesperis* observari
ait. Nec obstat, quod *Canticum Nunc dimittis* sit ex Eva
ngelio desumptum; nam etiam textus Evangelij in ante
ultima Lectione est ex Evangelio, nec tamen ad illius re
lationem Crux formatur, uti ipse Gavantus s. 10. c. 3. num
monet.

Manus conjunctas & elevatas tenet.

I. Ad egressum & regressum in Sacristiam.

II. Ad accessum & recessum à Sede.

III. Ad recitationem *Pater noster*, *Ave*, & *Credo*.

In Horis Canonicis observande.

71

IV. Ad Lectionem nonam, quam ipse recitat, ad Capitula, Absolutiones, Benedictiones, Orationes, Cantica, Hymnos, Invitatorium.

V. Ad Antiphonam B. Virginis, & Versus subsecuentes usque ad Benedicat nos &c.

Manus super genua explicatas gerit.

I. Sub Psalmis & Lectionibus.

II. Sub Antiphonis ad *Magnificat*, *Benedictus*, & *Nunc dimittis*.

Manu pectus percutit.

I. Ad binam Confessionem, cum dicit: *Mea culpa &c.*

II. Ad Agnus Dei in Litanijs Omnim Sanctorum.

§. V.

De Osculo Altaris.

I. **S**Emel tantum expressè præscribitur hoc osculum in Cærimoniali. l. 2. c. 1. scilicet in Vesperis, cum post inchoatum *Magnificat* ad Altare venit Officiator.

II. Idem tamen ob rationis paritatem in *Cantico Benedictus* faciendum videtur.

§. VI.

De Incensione.

I. **P**ragenda est hæc primò ad Vespertas primas & secundas juxta Cærimoniale Episc. l. 2. c. 1.

II. Eadem etiam facienda præscribitur ad *Benedictus*, uti ibid. cap. 7. videre est.

TITULUS V.

**DE TONO VESPERARUM,
ET COMPLETORII.**

Quid sit Tonus in genere, & quotuplex, in Instructione de SS. Missæ Sacrificio p. 2. tit. 33. fusiùs explicatum est, unde hoc loco solum de Tono speciali Vesperarum agendum erit.

I. Quadruplex in Vesperis Tonus à Sacerdote adhibitus est. Primus in initio Vesperarum ad *DEVS in Adiutorium*, quod in Duplicibus & Semiduplicibus hoc tono cantatur.

Deus in adiu to rium meum in ten de.

In Ferijs verò, aliisque Simplicibus hâc ratione.

De us in ad iu to riū meum in tende.

Secundus in Capitulo usurpandus semper ferè idem est, si se habet.

Vidi ci vi ta tem sanctam Hierusalem

novam descendenter de Cælo à

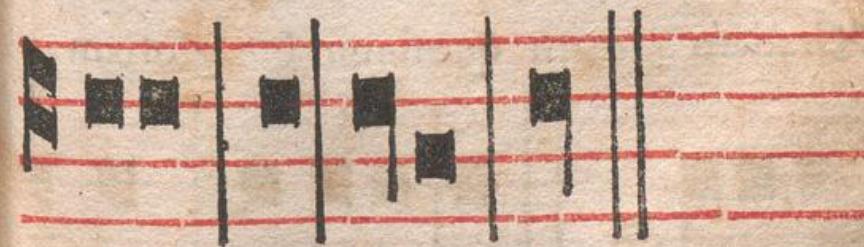

De o pa ra tam si cut sponsam

ornatam viro su o.

Si tamen ultima vox Capituli monosyllaba fuerit, aut accentum acutum in fine haberet, tum tali tono proferenda erit.

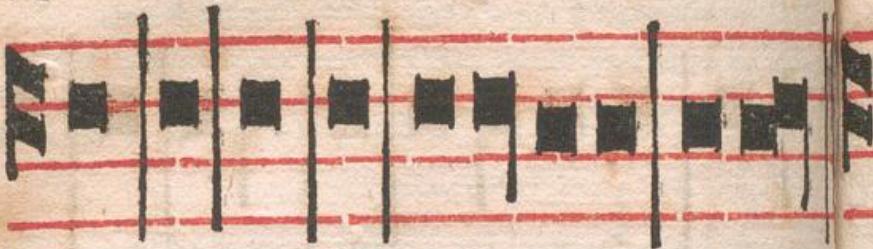

super te or ta est.

Si interrogativum in medio vel fine occurrerit, sic eam
tabitur:

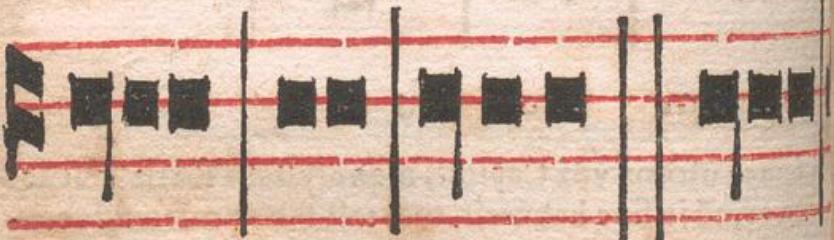
E s

Quis

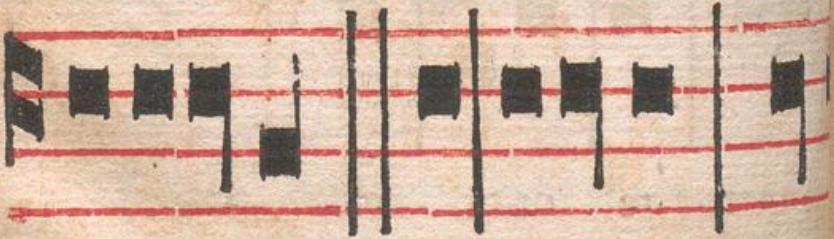

Quis est hic, & lauda bimus eum?

Tertius in Orationibus post Canticum *Magnificat* adhibendus idem est cum eo, quem in Missa usurpandum in prima Instructione dixi. Versus vero *Dominus vobiscum*, *Fidem* *hunc*, *Dominus dñe nobis &c.* canuntur sine ulla variatione vocis, cum hoc solo discrimine, quod primus clarâ, reliqui duo non nihil submissâ voce canantur. Quartus tonus in Antiphona ultima, si Completorium vel aliud Officium non sequatur adhibendus, Ferialis minor in Rituali Augustano vocatur, & usurpatur semper in alijs etiam Orationibus, quae breviter per has clausulas: *Per Christum Dominum nostrum: Qui vivis & regnas in secula seculorum &c.* clauduntur. Habet autem unam duntaxat variationem, qua ante & in fine clausulæ, & in Versu Orationem antecedente usurpatur hoc modo.

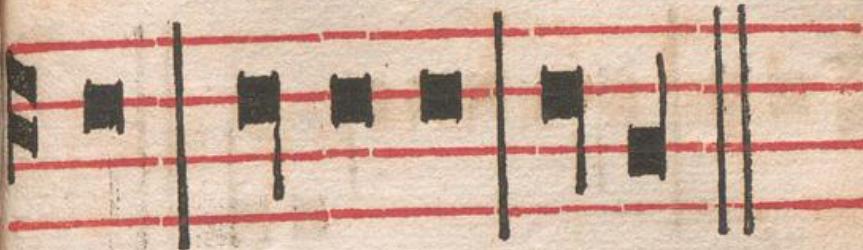

Gratiam tuam quæsumus &c. gloriam

perducamur. Per eundem Chri-

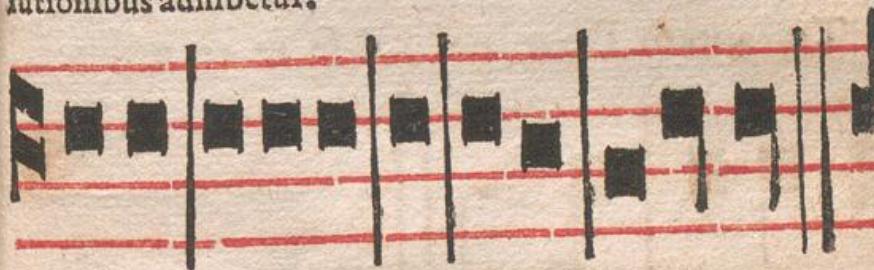
stus

stum Do mi num no strum.

Versus: *Divinum auxilium &c. sicut Fidelium submissè canatur sine vocis variatione.*

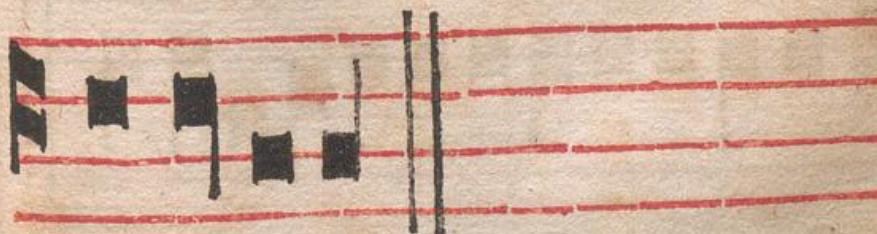
II. In Completorio quinque potissimum Toni ab Officiatore adhibentur. Primus est Benedictionis, qui juxta sequentes Notas exprimitur; & in Matutino etiam pro Absolutionibus adhibetur.

Noctem qui etam, & finem perfectum

con ce dat no bis Do mi nus

om ni po tens.

E 6

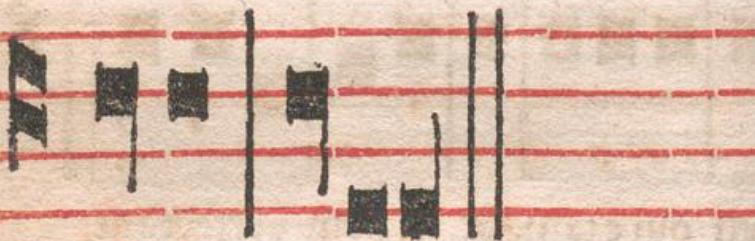
Jube

Ju be Domne be ne di ce re.

Tu autem Domine mi se re re nobis.

DEO Gra ti as.

Secundus est Confessionis, & subsequentium Orationum quæ æquali tono, sine ulla variatione, sed voce nonnulla submissiori cantantur.

Tertius est Versiculorum *Converte nos*, & *DEVS in Adiu-
rium*: quorum hic suprà notatus est; alter sic exprimetur.

Converte nos Deus sa lu ta ris noster.

Qua

Quartus est Capituli, qui idem est cum eo, qui in Capitu-
lis Vesperarum & aliarum Horarum adhibetur, & supra jam
notatus est. Sed & quintus pro Oratione *Visita nos* idem est
cum Tono Feriali majore in Orationibus Simplicium Festo-
rum, imò & in Duplicibus & Semiduplicibus ad Orationem
primam Primæ, Tertiæ, Sextæ & Nonæ usurpatur, nullam-
que, ut dictum est, vocis variationem admittit.

Sextus denique in Antiphonis B, MARIAE adhiberi solitus
Ferialis Minor est, de quo paulò antè in Vesperis dictum
qui etiam pro Oratione *Dirigere ad Primam*, ad Ora-
tiones Litaniarum & Aspersionis aquæ benedictæ adhi-
betur.

De Tonis aliarum Antiphonarum, Psalmorum, Versicu-
lorum, quia plerumque non ab Officiatore, sed Cantoribus
canuntur, nihil hic addere placuit, maximè cùm etiam plu-
res sint, quām ut tam parvo libello comprehendi commode
queant.

P A R S IV.

DE SPECIALIBUS QUIBUSDAM FESTIS ET OFFICIIS.

ET si pleraque, quæ de his dicentur, hinc inde in Superio-
ribus partibus inspersa sint, quia tamen ad pleniorem
doctrinam, & memoriae subsidium non parùm juvat, si ad
certos & communes Titulos redigantur, placuit & hoc adju-
mento Tirones non defraudare.

§. I.

De Dominicis.

I. **D**ominicæ ab Apostolis hanc nomenclationem acces-
perunt, eò quod Domini sunt, id est, divino servitio
con-